

การประเมินความสำเร็จของหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต ภาควิชาพยาบาลศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี

ยุวดี ภาษา * วานิ. (พยาบาล), ค.ม., กศ.ด.

สุปานี เสนอดีสัย * วานิ. (พยาบาล), M.S.

แสงทอง ธีระทองคำ ** วานิ. (พยาบาล), วท.ม.(การเจริญพันธุ์และวางแผนประชากร)

บทคัดย่อ การประเมินความสำเร็จของหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต ภาควิชาพยาบาลศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดีในครั้งนี้ ใช้วรุปแบบหลักสูตรของ CIPP กล่าวคือประเมิน บริบทและปัจจัยนำเข้าจากรายวิชาในหลักสูตร ว่ามีคุณค่าในการปฏิบัติงานมากน้อยเพียงใด ประเมิน กระบวนการ จากการจัดประสบการณ์การเรียนการสอนของภาควิชาพยาบาลศาสตร์ และประเมินผลผลิต จากสถานภาพของผู้สำเร็จการศึกษาในปัจจุบัน สมรรถภาพและลักษณะบุคลิกภาพของพยาบาลวิชาชีพ ในช่วง 6 เดือนแรกของการสำเร็จการศึกษาและขณะตอบแบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้สำเร็จ การศึกษา หลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต ภาควิชาพยาบาลศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี ที่เข้าศึกษาตั้งแต่ปีการศึกษา 2530-2536 และปฏิบัติงานเกิน 1 ปี จำนวน 351 คน และผู้บังคับบัญชา ใกล้ชิดของผู้สำเร็จการศึกษา จำนวน 363 คน

ผลการวิจัยพบว่าผู้สำเร็จการศึกษาส่วนใหญ่ยังคงทำงานอยู่ในวิชาชีพการพยาบาล ร้อยละ 92.3 มีความพึงพอใจในการทำงานอยู่ในวิชาชีพ ร้อยละ 71.91 ผู้สำเร็จการศึกษาประเมินว่าหลักสูตรหมวดวิชาชีพและหมวดวิชาพื้นฐานวิชาชีพมีคุณค่ามาก และรายวิชาที่บรรจุอยู่ในหลักสูตรส่วนใหญ่มีคุณค่ามาก ผู้สำเร็จการศึกษาประเมินตนเองว่ามีสมรรถภาพของพยาบาลวิชาชีพมากกว่าที่ผู้บังคับบัญชาประเมิน และแทรกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 สมรรถภาพของผู้สำเร็จการศึกษาในปัจจุบันขณะตอบแบบสอบถามมีมากกว่าในช่วง 6 เดือนแรกของการสำเร็จการศึกษา และแทรกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 นอกจากนี้ผู้สำเร็จการศึกษาประเมินตนเองว่า มีลักษณะบุคลิกภาพของพยาบาลวิชาชีพในด้านต่างๆ อยู่ในเกณฑ์ค่อนข้างดี เช่นเดียวกับที่ผู้บังคับบัญชาประเมิน แต่มีคะแนนแทรกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนความคิดเห็นต่อหลักสูตรอาจารย์ และองค์ประกอบอื่นๆ ของการจัดการเรียนการสอนอยู่ในเกณฑ์ดี ผลของการศึกษาระบบนี้จะเป็นประโยชน์ในการปรับปรุงหลักสูตรต่อไป รามาธิบดีพยาบาลสาร 2544; 7(1) : 58-72.

คำสำคัญ การประเมินหลักสูตร หลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต ความสำเร็จของหลักสูตร

* รองศาสตราจารย์ ** อัจฉริยะ ภาควิชาพยาบาลศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การประเมินหลักสูตรเป็นหน้าที่โดยตรงของสถาบันการศึกษา วิธีการประเมินหลักสูตรทำได้หลายวิธี วิธีหนึ่งคือการติดตามจากผู้สำเร็จการศึกษา โดยประเมินได้จากสถานภาพในการทำงานหลังสำเร็จการศึกษา การคงอยู่หรือลาออกจากวิชาชีพ และความสามารถหรือสมรรถภาพในการปฏิบัติงานในวิชาชีพ ซึ่งการเรียนการสอนในหลักสูตรใดๆ รวมทั้งหลักสูตรพยาบาลศาสตร์ มุ่งที่จะฝึกฝนให้ผู้เรียนมีความสามารถในการปฏิบัติงานในวิชาชีพ ความสามารถหรือสมรรถภาพเมื่อสำเร็จการศึกษา นอกจากถึงคุณภาพของหลักสูตรในด้านความเหมาะสมของการจัดรายวิชา และวิธีสอน ว่าผู้สำเร็จการศึกษาได้รับการฝึกฝนจากหลักสูตรเพียงพอหรือไม่ นอกจากนี้การศึกษาพยาบาลตลอดระยะเวลา 4 ปีในหลักสูตร ไม่เพียงแต่ถ่ายทอดความรู้และวิธีการค้นคว้าหาความรู้ให้แก่นักศึกษาพยาบาลแล้ว ยังถ่ายทอดบุคลิกลักษณะความเป็นพยาบาลให้แก่ผู้สำเร็จการศึกษาทั้งทางตรงและทางอ้อม ทั้งจากการเรียนในรายวิชาภาคทฤษฎีและการปฏิบัติในหมวดวิชาชีพ และทั้งจากการเป็นแบบอย่างของพยาบาลที่ดี โดยอาจารย์พยาบาลและพยาบาลประจำการที่อยู่ประจำในแหล่งฝึกดังนั้nlักษณะความเป็นพยาบาลวิชาชีพ จึงเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่สถาบันควรติดตามประเมินด้วย

การประเมินความสำเร็จของการจัดการศึกษาอันดับต่อไปก็คือ ความสำเร็จในการประกอบวิชาชีพ ซึ่งสะท้อนได้จากความคิดเห็นของผู้ใช้บริการ ได้แก่ ประชาชน ผู้ป่วย ผู้บังคับบัญชา และผู้ร่วมงานของผู้สำเร็จการศึกษา การประเมินจากประชาชนหรือผู้ป่วยอาจทำได้ไม่เป็นระบบเนื่องจากผู้สำเร็จการศึกษากำจายไปทำงานตามสถานบริการสุขภาพต่างๆ จึงยากที่จะกำหนดขอบเขต

ของผู้ประเมินให้ชัดเจน การประเมินจากผู้บังคับบัญชาหรือผู้ร่วมงานเป็นวิธีการที่สถาบันการศึกษาจะได้ข้อมูลที่สะท้อนถึงความสำเร็จของการจัดการศึกษาได้ชัดเจนกว่า ดังนั้นการติดตามผู้สำเร็จการศึกษาเกี่ยวกับสถานภาพการทำงาน สมรรถภาพในการประกอบวิชาชีพ และลักษณะบุคลิกภาพของผู้สำเร็จการศึกษา ทั้งในความคิดเห็นของผู้สำเร็จการศึกษาเองและผู้บังคับบัญชาของผู้สำเร็จการศึกษา จะให้ข้อมูลในการปรับปรุงหลักสูตรได้ระดับหนึ่งในทางอ้อม อย่างไรก็ตามการให้ข้อมูลเกี่ยวกับหลักสูตร และการจัดการเรียนการสอนที่เป็นประสบการณ์ของผู้สำเร็จการศึกษา ว่าเป็นประโยชน์หรือมีคุณค่าต่อการปฏิบัติงานมากน้อยเพียงใด จะเป็นข้อมูลที่ใช้ปรับปรุงหลักสูตรได้ชัดเจนมากขึ้น

หลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตของภาควิชาพยาบาลศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี ที่ดำเนินการอยู่ในปัจจุบันเป็นหลักสูตรที่พัฒนามาแล้วเป็นครั้งที่ 4 ซึ่งเริ่มใช้มาตั้งแต่ปีการศึกษา 2530 ได้รับการรับรองโครงสร้างหลักสูตรและองค์ประกอบในการจัดการศึกษาว่าได้มาตรฐานตามที่สภากาชาดไทยกำหนด เมื่อปี พ.ศ. 2540 เป็นระยะเวลานาน 5 ปี วัดถูกประสงค์ของหลักสูตรเพื่อผลิตพยาบาลวิชาชีพที่มีความรู้ ความสามารถ มีทักษะในการปฏิบัติการพยาบาลทั่วไป ในสถานบริการสุขภาพทุกประเภท มีผู้สำเร็จการศึกษาในหลักสูตรนี้บั้งปี พ.ศ. 2540 จำนวน 683 คน ทำงานอยู่ที่โรงพยาบาลรามาธิบดี 370 คน และที่อื่นๆ จำนวน 313 คน

อย่างไรก็ตามในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา สภาพแวดล้อมต่างๆ ได้แก่ เศรษฐกิจ สังคม และการเมือง มีการเปลี่ยนแปลงอย่างมาก ซึ่งมีผลอย่างยิ่งต่อระบบบริการสาธารณสุขของประเทศไทย

การประเมินความคิดเห็นของหลักสูตรพยาบาลศาสตร์บัณฑิต ภาควิชาพยาบาลศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี

อีกทั้งหลักสูตรพยาบาลศาสตร์บัณฑิตของภาควิชาพยาบาลศาสตร์ฉบับนี้ ใช้มาเป็นเวลากว่า 10 ปี จึงสมควรที่จะได้ทำการประเมินอย่างเป็นระบบ ข้อมูลที่ได้จะเป็นประโยชน์แก่ผู้บริหารในการพัฒนาปรับปรุงหลักสูตร และการจัดการเรียนการสอนให้ตรงกับความต้องการของผู้ใช้บริการ สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและระบบบริการสาธารณสุข ซึ่งจะทำให้ได้บัณฑิตไปรับใช้สังคมอย่างมีคุณภาพและมีมาตรฐาน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อ

1. สำรวจความคิดเห็นของผู้สำเร็จการศึกษาต่อหมวดวิชาและรายวิชาที่เรียนในหลักสูตร
2. เปรียบเทียบการประเมินตนเองเกี่ยวกับสมรรถภาพของพยาบาลวิชาชีพของผู้สำเร็จการศึกษา ซึ่งสำเร็จการศึกษา 6 เดือนแรกกับในปัจจุบัน ขณะตอบแบบสอบถาม
3. เปรียบเทียบสมรรถภาพของพยาบาลวิชาชีพซึ่งประเมินโดยผู้สำเร็จการศึกษากับผู้บังคับบัญชา
4. เปรียบเทียบลักษณะบุคลิกภาพของพยาบาลวิชาชีพ ซึ่งประเมินโดยผู้สำเร็จการศึกษากับผู้บังคับบัญชา
5. สำรวจความคิดเห็นของผู้สำเร็จการศึกษาต่อหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน

กรอบแนวคิดในการวิจัยและทบทวนวรรณกรรม

การประเมินหลักสูตรทั้งระบบมีใช้กันอยู่หลายรูปแบบ ซึ่งการประเมินหลักสูตรที่เปิดดำเนินการอยู่แล้ว ได้นำโนเมเดลของสตัฟเฟิลเบิร์น (Stufflebeam)¹ ที่เรียกว่า CIPP โดยเฉพาะมาใช้กันมาก โดยเฉพาะในการจัดการศึกษาพยาบาล รูปแบบดังกล่าวเน้นครอบคลุมองค์ประกอบของระบบ

หลักสูตร ได้แก่ บริบท (Context) ปัจจัยนำเข้า (Input) กระบวนการจัดการศึกษา (Process) และผลผลิต (Product) ซึ่งจะทำให้ได้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการผลิตบัณฑิตครบวงจรของหลักสูตร จึงสามารถนำมาใช้ตัดสินใจเกี่ยวกับหลักสูตรและการปรับปรุงหลักสูตรได้เป็นอย่างดี

การติดตามผู้สำเร็จการศึกษาเป็นการประเมินหลักสูตรวิธีหนึ่ง ซึ่งพิจารณาความสำเร็จของการจัดการศึกษาจากผลลัพธ์ของผู้สำเร็จการศึกษาในหลักสูตรนั้น การประเมินบริบทและปัจจัยนำเข้า พิจารณาจากการที่ผู้สำเร็จการศึกษาประเมินว่า วิชาที่หลักสูตรจัดให้เรียนมีคุณค่าและเป็นประโยชน์ในการทำงานมากน้อยเพียงใด กล่าวคือถ้ารายวิชาต่างๆ ซึ่งเป็นปัจจัยนำเข้าที่หลักสูตรจัดให้สอดคล้องกับบริบทของการทำงาน แสดงว่า ผู้สำเร็จการศึกษามองเห็นว่า รายวิชาเหล่านั้นเหมาะสมที่จะจัดไว้ในหลักสูตรต่อไป ในส่วนของกระบวนการ ประเมินจากความคิดเห็นของผู้สำเร็จการศึกษาที่มีต่อสถาบัน หลักสูตรและวิธีการจัดการเรียนการสอนว่ามีความเหมาะสม ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้สำเร็จการศึกษามากน้อยเพียงใด และในส่วนของผลผลิต ผู้ที่จะรายงานได้ถึงคุณภาพของผลผลิตคือผู้สำเร็จการศึกษาและผู้บังคับบัญชาใกล้ชิดของผู้สำเร็จการศึกษา ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้เป็นการประเมินสมรรถภาพและลักษณะบุคลิกภาพของพยาบาลวิชาชีพ ผลจาก การประเมินหลักสูตรครบถ้วนทุกองค์ประกอบเช่นนี้ จะนำไปสู่การปรับปรุงหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนของสถาบันได้อย่างสมบูรณ์ ซึ่งการประเมินในภาพรวมจะสะท้อนถึงคุณภาพของหลักสูตรได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

ภาควิชาพยาบาลศาสตร์ได้มีการศึกษาติดตามผู้สำเร็จการศึกษาจากหลักสูตรของภาควิชาฯ

นับตั้งแต่เริ่มก่อตั้งมาในปี พ.ศ. 2513 จำนวน 2 ครั้ง ครั้งแรกในปี พ.ศ. 2518 สุปานี เสนอดิสัย² ได้ศึกษาติดตามผู้สำเร็จการศึกษา ซึ่งในขณะนั้นได้จัดเป็น 2 หลักสูตร คือหลักสูตรอนุปริญญา พยาบาลอนามัยและพดุงครรภ์ และหลักสูตร วิทยาศาสตรบัณฑิต (พยาบาลและพดุงครรภ์) โดยจัดให้นักศึกษาเรียนร่วมกันในหลักสูตรอนุปริญญา พยาบาลฯ ใน 2 ปีแรก หากนักศึกษาได้คะแนนเฉลี่ย 2 ปีแรกตั้งแต่ 2.5 ขึ้นไป จะมีสิทธิ์ได้เรียนในหลักสูตรปริญญาตรี โดยใช้เวลาในการศึกษาอีก 2 ปี 6 เดือน ผู้ที่ได้คะแนนเฉลี่ยต่ำกว่า 2.5 จะได้เรียนในหลักสูตรเดิมต่ออีก 1 ปีครึ่ง ผลจากการศึกษาติดตามครั้งนั้นพบว่า ผู้สำเร็จการศึกษา ทั้งหมดมีความต้องการที่จะศึกษาต่อเพื่อความก้าวหน้า ในวิชาชีพ โดยเฉพาะผู้ที่จบหลักสูตรอนุปริญญา ร้อยละ 82.26 ของผู้สำเร็จทั้งหมด เห็นว่ารูปแบบของหลักสูตรไม่เหมาะสม จึงได้มีการปรับปรุง หลักสูตรเป็นหลักสูตรเดียว คือวิทยาศาสตรบัณฑิต (พยาบาลและพดุงครรภ์) ใช้เวลาเรียน 4 ปีตั้งแต่ปีพ.ศ. 2522 เป็นต้นมา

ต่อมาในปีพ.ศ. 2530 สุปานี วศินอมร พวรรณดี พุธวัฒน์ และกรรณิการ์ กังคานนท์³ ได้ศึกษา ติดตามพยาบาลที่สำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนพยาบาลรามาธิบดี ในหลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิต (พยาบาลและพดุงครรภ์) รุ่นที่สำเร็จการศึกษาปี พ.ศ. 2526-2528 ที่มีประสบการณ์ทำงานอย่างน้อย 6 เดือน จำนวน 286 คน และผู้บังคับบัญชาที่ใกล้ชิดกับผู้สำเร็จการศึกษาเหล่านั้น ผลการติดตามพบว่า ผู้สำเร็จการศึกษาเห็นคุณค่าของวิชาในหมวดพื้นฐานวิชาชีพและวิชาชีพมาก ส่วนหมวดวิชาพื้นฐานทั่วไปและวิชาเลือกมีคุณค่าในระดับปานกลาง หลักสูตรที่จัดให้เรียนมีสัดส่วนของภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติอยู่ในระดับเหมาะสม

และประเมินตนเองว่ามีความสามารถในการปฏิบัติงาน ทั้งด้านบริการและวิชาการโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งตรงกับความคิดเห็นของผู้บังคับบัญชา

นอกจากการศึกษาติดตามของภาควิชาพยาบาลศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดีแล้ว ยังมีการรายงานการศึกษาติดตามผู้สำเร็จการศึกษาจากสถาบันการศึกษาพยาบาลแห่งอื่น อีกที่ สุทธิรัตน์ พิมพ์พงศ์ และคณะ (พ.ศ. 2527)⁴ ได้ติดตามผู้สำเร็จการศึกษาของคณะพยาบาลศาสตร์มหาวิทยาลัยมหิดล พบร่วบบัณฑิตส่วนมากมีประสิทธิภาพการปฏิบัติงานอยู่ในเกณฑ์ดีและดีมากเหมือนกันในทุกๆ หน่วยงาน บัณฑิตส่วนมากมีเจตคติต่อหลักสูตรค่อนข้างดี แต่บัณฑิตประมาณครึ่งหนึ่งไม่แน่ใจว่าหลักสูตรมีความสอดคล้องกับความต้องการของสังคม

ในการประเมินผลสำเร็จของหลักสูตรพยาบาลศาสตร์แห่งอื่น นอกเหนือจากหลักสูตรที่เปิดสอนอยู่ในมหาวิทยาลัยมหิดล พบร่วบส่วนมากประเมินความสำเร็จของผลผลิต จากคุณสมบัติต้านต่างๆ ของผู้สำเร็จ เช่นในด้านผลลัพธ์ที่นักงาน น้ำฝน และถนนศรี อินทนนท์⁵ พบร่วบผู้สำเร็จจากหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2531) จากคณะพยาบาลศาสตร์มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ มีความสามารถในการใช้กระบวนการพยาบาลในระดับปานกลาง มีความสามารถในการใช้กระบวนการบริหารและการปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพระดับสูง ความสามารถในการศึกษาด้วยตนเอง และการใช้กระบวนการเรียนการสอนในระดับต่ำ

จะเห็นได้ว่าข้อมูลที่ได้จากการประเมินผลหลักสูตร และติดตามความสำเร็จของผู้สำเร็จการศึกษา จะสะท้อนถึงความเป็นจริงของการจัดการ

ศึกษา และยังเป็นประโยชน์ให้แก่ผู้บริหารสถาบันการศึกษา ใน การพัฒนาหลักสูตรพยาบาลศาสตร์ เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของสังคม และได้บันทึกที่มีคุณภาพ

วิธีการดำเนินการวิจัย กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง เป็นผู้ที่ สำเร็จการศึกษาจาก หลักสูตรปรับปรุงฉบับปีพ.ศ. 2530 ในปีการศึกษา 2534-2540 จากภาควิชาพยาบาลศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี และทำงานเกิน 1 ปี รวม 7 รุ่น มีจำนวนทั้งสิ้น 683 คน ผู้วิจัย สำรวจข้อมูลเกี่ยวกับสถานที่ทำงาน หรือที่อยู่ จากที่ผู้สำเร็จการศึกษาแจ้งไว้ และจากผู้แทนรุ่น แล้วจึงส่งแบบสอบถามไปให้ หลังจากการติดตามโดยส่งแบบสอบถามไปให้ใหม่อีกครั้งได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาทั้งสิ้น 351 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 51.3 ของผู้สำเร็จการศึกษาทั้งหมด

สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่ เป็นผู้บังคับบัญชา ผู้วิจัย ส่งแบบสอบถามให้แก่ผู้บังคับบัญชา ระดับที่ ใกล้ชิดที่สุดของผู้สำเร็จฯ เช่น หัวหน้าหอผู้ป่วย หรือหัวหน้างานการพยาบาล หรือหัวหน้าแผนก การพยาบาลที่ผู้สำเร็จฯปฏิบัติงานอยู่ ได้รับแบบสอบถามตอบกลับจากผู้บังคับบัญชาทั้งสิ้น 363 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 53

เครื่องมือวิจัย

คณะกรรมการสร้างแบบสอบถาม 2 ฉบับ สำหรับผู้สำเร็จการศึกษาและผู้บังคับบัญชา มีรายละเอียดดังนี้

- แบบสอบถามสำหรับผู้สำเร็จการศึกษา ประกอบด้วย 5 ส่วน

ส่วนที่ 1 สถานภาพส่วนบุคคล เป็นข้อรายการให้เลือกตอบ หรือเติมคำในช่องว่าง

ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นต่อคุณค่าของ หมวดวิชาและรายวิชาที่จัดไว้ในหลักสูตร เป็นข้อความให้ผู้สำเร็จระบุความมีคุณค่าของรายวิชานั้นๆ โดยให้จัดอันดับคุณค่าเป็น 3 อันดับ จากน้อย (1) ไปมาก (3)

ส่วนที่ 3 สมรรถภาพของพยาบาลวิชาชีพ เป็นข้อรายการให้ผู้สำเร็จประเมินตนเองเกี่ยวกับ สมรรถภาพในการปฏิบัติการพยาบาล ผู้วิจัยได้ ตัดแปลงข้อคิดเห็นจากผลการสำรวจสมรรถภาพ ของพยาบาลวิชาชีพของทบทวนมหาวิทยาลัย⁶ ซึ่ง ใช้วิธีเดลไฟฟายเทคนิคในการศึกษาสมรรถภาพของ พยาบาลวิชาชีพ และได้จัดหมวดหมู่สมรรถภาพ เป็น 3 ด้าน ได้แก่ สมรรถภาพด้านวิชาการ ด้าน บริหาร และด้านบริการ ให้ผู้ตอบประเมินตนเอง เกี่ยวกับสมรรถภาพแต่ละรายการเป็น 4 ระดับ จากน้อย (1) ไปมาก (4) และนำไปทดลองใช้กับ นักศึกษาที่สำเร็จการศึกษาจากหลักสูตรฯ ในปีการศึกษา 2541 จำนวน 60 คน ค่านิยมค่า สมประสิทธิ์ความเที่ยงของครอนบาร์ = 0.98

ส่วนที่ 4 ลักษณะบุคคลิกภาพของพยาบาล วิชาชีพ เป็นข้อรายการให้ผู้สำเร็จประเมินตนเอง เกี่ยวกับลักษณะบุคคลิกภาพ โดยตัดแปลงมาจาก เกณฑ์ประเมินผลภาคปฏิบัติของรายวิชาปฏิบัติ การพยาบาลในหลักสูตรส่วนที่เป็นการประเมินเจตคติ และบุคคลิกภาพ รวมกับการทำงานทวนวรรณกรรม ได้ ลักษณะบุคคลิกภาพทั้งหมด 18 ลักษณะ ให้เลือกตอบเป็น 4 ระดับจากมีลักษณะเช่นนั้นน้อย (1) ไปถึงมาก (4) ในการวิจัยครั้งนี้ได้วิเคราะห์ค่า ความเที่ยงของครอนบาร์โดยทดลองใช้กับนักศึกษา

ที่สำเร็จการศึกษาจากหลักสูตรฯ ในปี พ.ศ. 2541 จำนวน 60 คน ได้ค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยงของครอนบาร์เซ่ากัน 0.95

ส่วนที่ 5 ความคิดเห็นต่อหลักสูตรและ การจัดการเรียนการสอน ประกอบด้วยข้อรายการ ความคิดเห็นต่อสถานบัน และองค์ประกอบอื่นๆ ของ การจัดการศึกษา ได้แก่ หลักสูตร อาจารย์ การสอนภาคทฤษฎี การสอนภาคปฏิบัติ หัวเรียน การเรียนรู้ บรรยายการสอน การเรียนการสอน กิจกรรม เสริมหลักสูตรและความคิดเห็นทั่วไป ให้จัดอันดับ ความเหมาะสม หรือความมีคุณภาพขององค์ ประกอบเหล่านี้เป็น 4 ระดับ จากน้อย (1) ไป มาก (4) ทดลองใช้กับนักศึกษาที่สำเร็จการศึกษา จากหลักสูตรในปีพ.ศ. 2541 จำนวน 60 คน ได้ค่า สัมประสิทธิ์ความเที่ยงของครอนบาร์เซ่ากัน 0.90

2. แบบสอบถามสำหรับผู้บังคับบัญชา ของผู้สำเร็จการศึกษา ประกอบด้วย 3 ส่วน

ส่วนที่ 1 สถานภาพส่วนบุคคลเป็นข้อ รายการให้เลือกตอบ หรือเติมคำในช่องว่างเกี่ยวกับ ข้อมูลส่วนบุคคล การทำงาน และความสัมพันธ์กับ กลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้สำเร็จฯ

ส่วนที่ 2 สมรรถภาพของพยาบาลวิชาชีพ ของผู้สำเร็จการศึกษา ใช้ข้อคำถามเช่นเดียวกับแบบสอบถามสำหรับผู้สำเร็จการศึกษาแต่ปรับ ข้อความให้ชัดเจนว่าเป็นการประเมินผู้ได้บังคับบัญชา แบบสอบถามส่วนนี้ได้วิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์ ความเที่ยงจากการกลุ่มตัวอย่างจริงได้ค่าเท่ากัน 0.97

ส่วนที่ 3 ลักษณะบุคลิกภาพของพยาบาล วิชาชีพ ใช้ข้อคำถามเช่นเดียวกับแบบสอบถามสำหรับ ผู้สำเร็จการศึกษาแต่ปรับข้อความให้ชัดเจนว่าเป็น การประเมินลักษณะบุคลิกภาพของผู้ได้บังคับบัญชา วิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยงกับกลุ่มตัวอย่างจริง ได้ค่าเท่ากัน 0.97

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยมีจดหมายนำ ชี้แจงการพิทักษ์ สิทธิของกลุ่มตัวอย่าง

2. ส่งแบบสอบถามให้ผู้สำเร็จการศึกษา และผู้บังคับบัญชา ในกรณีที่ผู้สำเร็จการศึกษามิได้ ปฏิบัติงานที่โรงพยาบาลรามาธิบดี ผู้วิจัยส่งแบบ สอบถามทางไปรษณีย์ และส่งให้ผู้บังคับบัญชาโดย ผ่านผู้สำเร็จการศึกษา ทั้งนี้แบบสอบถามในเรื่อง สมรรถภาพของพยาบาลวิชาชีพ ผู้สำเร็จการศึกษา ต้องตอบ 2 ระดับ คือในขณะตอบแบบสอบถาม และให้นักย้อนหลังไปในช่วง 6 เดือนแรกหลัง สำเร็จการศึกษา และให้ปิดผนึกสังกลับคืนผู้วิจัย โดยตรง

3. หากยังไม่ได้รับแบบสอบถามตอบกลับ ภายใน 1 เดือน ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามให้เข้าเป็น การติดตามครั้งที่ 2

4. รวบรวมแบบสอบถามมาตรวจสอบความ ถูกต้องและวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิจัย

ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้สำเร็จการศึกษา

ผู้สำเร็จการศึกษาที่ตอบแบบสอบถาม และส่งกลับคืน ส่วนมากทำงานอยู่ในวิชาชีพ การพยาบาลคิดเป็นร้อยละ 92.3 โดยทำงานใน โรงพยาบาลรามาธิบดีมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 85.6 ในตำแหน่งพยาบาลประจำการ คิดเป็นร้อยละ 83.19 และมีความพอดีในการทำงาน คิดเป็น ร้อยละ 71.91 ส่วนในกลุ่มที่ไม่พอดีในการทำงาน ส่วนใหญ่ให้เหตุผลว่ามีโอกาสศึกษาต่อน้อย คิด เป็นร้อยละ 62.07 อย่างไรก็ตาม ในกลุ่มที่ไม่ได้ ทำงานอยู่ในวิชาชีพมีทั้งหมด 27 คน คิดเป็นร้อยละ 7.7 นั้น ส่วนใหญ่ศึกษาต่อปริญญาโทสาขาอื่น

การประเมินความสำเร็จของหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต ภาควิชาพยาบาลศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี

คิดเป็นร้อยละ 37 (ตารางที่ 1) สำหรับเหตุผลในการเปลี่ยนงานที่สำคัญที่สุดคือเหตุผลส่วนตัว เช่น เพื่อศึกษาต่อ เลี้ยงดูบุตร มีจำนวน 13 คน รองลง

มาคือไม่ชอบลักษณะงาน รายได้งานใหม่มากกว่าไม่ชอบผู้ร่วมงาน และอยู่ใกล้บ้าน มีจำนวน 6, 4, 3, และ 2 ตามลำดับ

ตารางที่ 1 ร้อยละของข้อมูลส่วนบุคคลของผู้สำเร็จการศึกษา (n=351)

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
สถานที่ทำงาน		
รพ.รามาธิบดี	292	83.19
รพ.รัฐอื่นๆ	27	7.69
รพ.เอกชน	7	1.99
ผู้แทนยา/ประกันภัย	10	2.85
รับราชการอื่น	2	0.57
นักศึกษาปริญญาโท	2	0.57
กิจการส่วนตัว	1	0.29
ไม่ตอบ	10	2.85
การทำงานในวิชาชีพพยาบาล		
อยู่ในวิชาชีพ	324	92.3
ไม่อยู่ในวิชาชีพ	27	7.7
กรณีอยู่ในวิชาชีพ (n = 324)		
สถานภาพการทำงาน		
พยาบาล	317	97.9
ผู้ช่วยนายา	1	0.3
หัวหน้าห้องผู้ป่วย	1	0.3
อาจารย์พยาบาล	3	0.9
นักศึกษาปริญญาโทสาขาพยาบาล	2	0.6
ความพอใจในการทำงาน		
พอใจ	233	71.91
ไม่พอใจ	87	26.85
ไม่ตอบ	4	1.24
เหตุผลที่ไม่พอใจ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ) (n = 87 คน)		
งานหนัก	41	47.13
ไม่พอใจผู้ร่วมงาน	18	20.69
ไม่ชอบลักษณะงาน	16	18.39
โอกาสเลื่อนตำแหน่งน้อย	41	47.13
โอกาสศึกษาต่อน้อย	54	62.07

ทุคี ภาษา ແລະຄະ

ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้บังคับบัญชา

ผู้บังคับบัญชาของผู้สำเร็จการศึกษาส่วนมากมีอายุระหว่าง 41-50 ปี คิดเป็นร้อยละ 59.5 มีระดับ

การศึกษาปริญญาตรีมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 74.38 ส่วนใหญ่มีตำแหน่งเป็นหัวหน้าหรือผู้ป่วย คิดเป็นร้อยละ 85.8 และส่วนใหญ่ทำงานร่วมกับผู้สำเร็จการศึกษานานา 1-5 ปี คิดเป็นร้อยละ 74.11 (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 ร้อยละของข้อมูลส่วนบุคคลของผู้บังคับบัญชา.(n=363)

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
อายุ		
25-30 ปี	8	2.2
31-40 ปี	83	22.87
41-50 ปี	216	59.5
51 ปี ขึ้นไป	50	13.78
ไม่ตอบ	6	1.65
การศึกษา		
ปริญญาตรี	270	74.38
ปริญญาโท	72	19.83
ปริญญาเอก	1	0.28
ประกาศนียบัตร	1	0.28
อนุปริญญา	18	4.95
ไม่ตอบ	1	0.28
ตำแหน่ง		
หัวหน้าหรือผู้ป่วย	311	85.8
หัวหน้าหน่วยงาน	31	8.6
อาจารย์	2	0.6
ผู้ตรวจการ	1	0.3
ผู้จัดการ	2	0.6
ผู้แทนยา เครื่องมือแพทย์	7	0.3
พยาบาล	14	3.8
ระยะเวลาที่ทำงานร่วมกับผู้สำเร็จการศึกษา		
น้อยกว่า 1 ปี	26	7.16
1-5 ปี	269	74.11
>5-10 ปี	24	6.61
10 ปี ขึ้นไป	33	9.09
ไม่ตอบ	11	3.03

ความคิดเห็นต่อคุณค่าของหมวดและรายวิชาที่จัดไว้ในหลักสูตร

ผู้สำรวจการศึกษาให้คุณค่าต่อหมวดวิชาชีพ และหมวดวิชาพื้นฐานวิชาชีพว่ามีคุณค่ามาก (ตารางที่ 3) เช่นเดียวกับรายวิชาส่วนใหญ่มีคุณค่ามาก โดยรายวิชาที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด 2.91 จาก

คะแนนเต็ม 3 ได้แก่ วิชาปฏิบัติการพยาบาลพื้นฐาน รองลงมาได้แก่วิชาการพยาบาลพื้นฐาน และวิชาการวิภาคศาสตร์พื้นฐาน มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากัน คือ 2.90 ส่วนรายวิชาที่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด มีคุณค่าปานกลาง ได้แก่ วิชาปฏิบัติการฟิสิกส์ วิชาแมคคลูลัส และวิชาหลักการฟิสิกส์ มีคะแนนเฉลี่ย 1.67, 1.70 และ 1.71 ตามลำดับ

ตารางที่ 3 คะแนนเฉลี่ยความคิดเห็นต่อคุณค่าของรายวิชาที่จัดไว้ในหลักสูตรของผู้สำรวจการศึกษา

หมวดวิชาที่จัดไว้ในหลักสูตร	ความคิดเห็นต่อคุณค่า	
	M	SD
หมวดวิชาพื้นฐานทั่วไป	2.28	0.60
หมวดวิชาพื้นฐานวิชาชีพ	2.70	0.49
หมวดวิชาชีพ	2.75	0.46
หมวดวิชาเลือกเสรี	2.38	0.63

สมรรถภาพของพยาบาลวิชาชีพ

เมื่อสำรวจการศึกษาในระดับ 6 เดือนแรก ผู้สำรวจการศึกษาประเมินว่าตนเองมีสมรรถภาพของพยาบาลวิชาชีพโดยรวม มีคะแนนเฉลี่ย 125.77 อยู่ในเกณฑ์ปานกลาง และอยู่ในเกณฑ์ค่อนข้างดี ในขณะตอบแบบสอบถาม โดยมีคะแนนเฉลี่ย 184.73 และเมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของสมรรถภาพพยาบาลวิชาชีพทั้ง 2 ระยะ พบร่วมมีความแตกต่างกันทั้งสมรรถภาพของพยาบาลวิชาชีพ ด้านบริหาร ด้านบริการ ด้านวิชาการ และโดยรวม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .001$) (ตารางที่ 4) ส่วนการประเมินสมรรถภาพของพยาบาลวิชาชีพ ขณะตอบแบบสอบถาม โดยผู้สำรวจการศึกษาและ

ผู้บังคับบัญชาพบว่ามีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .001$) (ตารางที่ 5)

ลักษณะบุคลิกภาพของพยาบาลวิชาชีพ

ผู้สำรวจการศึกษาประเมินว่าตนเองมีบุคลิกภาพในด้านต่างๆ ของพยาบาลวิชาชีพ ตามที่หลักสูตรคาดหวังอยู่ในเกณฑ์ค่อนข้างดีโดยมีคะแนนเฉลี่ย แต่ละด้านตั้งแต่ 2.79 ถึง 3.56 ลักษณะบุคลิกภาพด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยมากที่สุด คือความซื่อสัตย์ ยุติธรรม ส่วนลักษณะบุคลิกภาพที่มีคะแนนเฉลี่ยน้อยกว่า 3 คือความรอบคอบ การพูดแสดงความคิดเห็นอย่างเหมาะสม ความคิดสร้างสรรค์ และการแสดงออกที่สนับสนุนองค์กรวิชาชีพ (ตารางที่ 6)

ชุดที่ ๔ ภาษา และคณิตศาสตร์

ตารางที่ ๔ เปรียบเทียบการประเมินตนเองเกี่ยวกับสมรรถภาพของพยาบาลวิชาชีพของผู้สำเร็จการศึกษาเมื่อสำเร็จการศึกษา ๖ เดือนแรกกับขณะทดสอบแบบสอบถาม

สมรรถภาพของพยาบาลวิชาชีพ	คะแนนเต็ม	ระยะเวลา				df	t
		๖ เดือนแรก		ปัจจุบัน			
	M	SD	M	SD			
โดยรวม	248	125.77	32.80	184.73	27.81	272	-36.57*
ด้านบริหาร	88	40.80	10.60	65.62	9.98	313	-44.97*
ด้านบริการ	116	61.98	16.75	89.58	13.43	296	-32.61*
ด้านวิชาการ	44	22.71	6.81	29.14	6.68	321	-21.34*

* p < .001

ตารางที่ ๕ เปรียบเทียบการประเมินสมรรถภาพของพยาบาลวิชาชีพในปัจจุบันของผู้สำเร็จการศึกษากับผู้บังคับบัญชาระดับต้น

สมรรถภาพของพยาบาลวิชาชีพ	คะแนนเต็ม	ผู้ประเมิน				df	t
		ผู้สำเร็จการศึกษา		ผู้บังคับบัญชา			
	M	SD	M	SD			
โดยรวม	248	184.73	27.81	165.57	29.85	230	8.19*
ด้านบริหาร	88	65.62	9.98	57.59	12.16	270	9.55*
ด้านบริการ	116	89.58	13.43	80.57	14.75	258	8.95*
ด้านวิชาการ	44	29.14	6.68	26.96	5.70	277	4.11*

*p < .001

ผู้บังคับบัญชาประเมินผู้สำเร็จการศึกษาว่ามีลักษณะบุคลิกภาพในด้านต่างๆ อยู่ในเกณฑ์ค่อนข้างดี โดยมีคะแนนเฉลี่ยบุคลิกภาพแต่ละด้านตั้งแต่ 2.64 ถึง 3.37 บุคลิกภาพด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยมากที่สุด คือ ความตรงต่อเวลา ส่วนบุคลิกภาพที่มีคะแนนเฉลี่ยน้อยกว่า 3 ตรงกับที่ผู้สำเร็จการศึกษาประเมินตนเอง และเพิ่มเรื่องการควบคุมอารมณ์ซึ่งมีคะแนนเฉลี่ย 2.99 (ตารางที่ ๖) เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของลักษณะ

บุคลิกภาพของพยาบาลวิชาชีพ ที่ประเมินโดยผู้สำเร็จการศึกษากับผู้บังคับบัญชา พบร่วมกับลักษณะบุคลิกภาพที่แยกต่างกันตามความคิดเห็นของผู้ประเมิน 2 กลุ่ม ได้แก่ ความรับผิดชอบ ความมีเหตุผล มุ่งมั่นพัฒนาตัวเอง ความเมตตากรุณา ความซื่อสัตย์ ยุติธรรม ความมั่นใจ รักจักการลงทุน ใจกว้าง ยอมรับการเปลี่ยนแปลง ความคิดสร้างสรรค์ และ การแสดงออกที่สนับสนุนองค์กรวิชาชีพอย่างมั่นยำสำคัญทางสถิติ ($p < .05$) (ตารางที่ ๖)

การประเมินความสำเร็จของหลักสูตรพยาบาลศาสตร์บัณฑิต ภาควิชาพยาบาลศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี

ตารางที่ 8 เปรียบเทียบการประเมินลักษณะบุคลิกภาพ ของผู้สำเร็จการศึกษาหัวว่างผู้สำเร็จการศึกษา กับผู้บังคับบัญชา

บุคลิกภาพ	ผู้ประเมิน				df	t
	ผู้สำเร็จการศึกษา	ผู้บังคับบัญชา	M	SD		
ความรับผิดชอบ	3.39	0.034	3.29	0.036	297	2.25*
ความต้องการเวลา	3.41	0.037	3.37	0.037	297	0.79
ความรอบคอบ	2.89	0.037	2.87	0.038	296	0.35
ความมีเหตุผล	3.22	0.032	3.04	0.035	297	3.97*
มนุษยสัมพันธ์ดี	3.31	0.041	3.19	0.038	297	2.23*
เมตตากรุณา	3.38	0.035	3.21	0.037	296	3.46*
ซื่อสัตย์ ยุติธรรม	3.56	0.032	3.30	0.035	295	5.74*
อุตสาหะ	3.29	0.037	3.26	0.039	297	0.27
ระเบียบวินัย	3.29	0.034	3.24	0.039	297	0.78
ความเชื่อมั่นในตนเอง	3.05	0.040	3.00	0.038	297	1.08
ควบคุมอารมณ์ได้ดี	3.07	0.040	2.99	0.041	297	1.45
มั่นใจ	3.38	0.033	3.21	0.038	297	3.45*
รู้จักการลงทุน	3.33	0.034	3.18	0.038	297	3.02*
ใจกว้าง ยอมรับการเปลี่ยนแปลง	3.33	0.035	3.08	0.037	297	5.36*
เสียสละ อุทิศตน	3.13	0.038	3.14	0.040	296	-0.32
พูดแสดงความคิดเห็นอย่างเหมาะสม	2.94	0.099	2.91	0.038	296	0.47
มีความคิดสร้างสรรค์	2.79	0.038	2.64	0.037	297	3.11*
มีการแสดงออกที่สนับสนุนองค์กรวิชาชีพ	2.79	0.042	2.68	0.042	297	2.00*

* p<0.05

ความคิดเห็นต่อหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน

ผู้สำเร็จการศึกษามีความคิดเห็นต่อหลักสูตร และการจัดการเรียนการสอนของภาควิชาพยาบาล-ศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามา

รามาธิบดี ว่าเหมาะสมและมีคุณภาพมาก โดยคะแนนเฉลี่ยสูงสุดคือการเป็นสถาบันชั้นนำมีความเข้มแข็งทางวิชาการ = 3.28 จากคะแนนเต็ม 4 คะแนนเฉลี่ยต่ำสุดคือแหล่งทรัพยากรการเรียนรู้ = 2.71 ดังแสดงในตารางที่ 7

ตารางที่ 7 คะแนนเฉลี่ยความคิดเห็นต่อหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนของโภภารกษาลามาธินี ($n=346$)

หลักสูตรและองค์ประกอบของการจัดการศึกษา	ความคิดเห็น	
	M	SD
โดยรวม	3.01	0.44
1. เป็นสถาบันชั้นนำมีความเข้มแข็งทางวิชาการ	3.28	0.54
2. หลักสูตรทันสมัย ตรงต่อความต้องการของผู้เรียน และประเทศ	3.09	0.53
3. อาจารย์มีความรู้ความสามารถเป็นด้วยตัวเองที่ดี	3.07	0.56
4. การจัดการเรียนการสอนภาคทดลอง	2.92	0.56
5. การจัดการเรียนการสอนภาคปฏิบัติ	3.02	0.56
6. แหล่งทรัพยากรการเรียนรู้	2.71	0.65
7. เปิดโอกาสให้นักศึกษาแสดงความสามารถเป็นวิชาการ	2.90	0.55
8. กิจกรรมเสริมหลักสูตรและสวัสดิการ	2.87	0.61
9. ความรัก ความภูมิใจในสถาบัน และ วิชาชีพ	3.27	0.53

อภิปรายผล

ผู้สำรวจการศึกษาประเมินคุณค่าของหมวดวิชาในหลักสูตรว่า หมวดวิชาชีพและหมวดวิชาพื้นฐานวิชาชีพมีคุณค่ามาก และในรายวิชาพบว่า วิชาปฏิบัติการพยาบาลพื้นฐาน วิชาการพยาบาลพื้นฐาน และวิชาการวิภาคศาสตร์พื้นฐานมีคุณค่ามาก เนื่องจากทั้ง 3 วิชาเป็นวิชาที่อยู่ในหมวดวิชาชีพและหมวดวิชาพื้นฐานวิชาชีพ และผู้สำรวจการศึกษาได้นำความรู้และทักษะไปใช้ในการปฏิบัติการพยาบาล ซึ่งเป็นพื้นฐานของการนำไปสู่การปฏิบัติการพยาบาลที่ซับซ้อนมากขึ้น จึงเห็นได้โดยภาพรวมว่ารายวิชาในทั้ง 2 หมวดดังกล่าวมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าหมวดวิชาพื้นฐานทั่วไปและหมวดวิชาเลือกเสรี สอดคล้องกับการศึกษาของสุปานิ วศินอมร และคณิต³ อาย่างไรก็ตามวิชาต่างๆ ในหมวดวิชาพื้นฐานทั่วไป เช่น วิชาปฏิบัติการพิสิกส์ วิชาแคลคูลัส วิชาหลักการพิสิกส์

ซึ่งมีคุณค่าปานกลาง อาจเป็นเพราะหลักสูตรเนื้อหาที่ค่อนข้างยาก และเป็นความรู้พื้นฐาน ซึ่งผู้สำรวจการศึกษามองไม่เห็นถึงการนำไปใช้แต่ที่จริงเป็นการฝึกสมองและทักษะการคิด⁷

สำหรับสมรรถภาพของพยาบาลวิชาชีพพบว่าในด้านบริหาร ด้านบริการ และด้านวิชาการอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของสุปานิ วศินอมร และคณิต³ แต่แตกต่างกับการศึกษาของหลักสูตรอื่น^{4,5,8} ทั้งนี้อาจเนื่องจากข้อคิดเห็นในแบบสอบถาม และการเรียนการสอนของแต่ละสถาบันที่มีความแตกต่างกัน นอกจากนี้จากการศึกษาพบว่า ขณะตอบแบบสอบถามผู้สำรวจการศึกษาประเมินว่าตนเองมีคะแนนสมรรถภาพมากกว่าในระยะ 6 เดือนแรกของการสำเร็จการศึกษา และแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p<0.001$) แสดงให้เห็นถึงพัฒนาการของพยาบาล เมื่อปฏิบัติงานและได้เรียนรู้จากประสบการณ์ การฝึก

ปฏิบัติ และการค้นคว้าเพิ่มเติม จึงจะทำให้เป็นผู้มีสมรรถภาพและมีทักษะความชำนาญ⁹ ส่วนการประเมินสมรรถภาพของพยาบาลวิชาชีพขณะตอบแบบสอบถามระหว่างผู้สำเร็จการศึกษากับผู้บังคับบัญชา พนบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p<0.001$) โดยการประเมินของผู้บังคับบัญชา มีคะแนนเฉลี่ยน้อยกว่าผู้สำเร็จการศึกษา อาจเนื่องจากผู้บังคับบัญชาคาดหวังในสมรรถภาพของการเป็นพยาบาลวิชาชีพสูงกว่าผู้สำเร็จการศึกษา อีกประการหนึ่งเป็นข้อจำกัดของการประเมินที่ไม่ได้ใช้การสังเกตโดยตรง

ส่วนในด้านลักษณะบุคลิกภาพของพยาบาลวิชาชีพ ผู้สำเร็จการศึกษาประเมินตนเองว่ามีลักษณะบุคลิกภาพในด้านต่างๆ ของพยาบาลวิชาชีพ อยู่ในเกณฑ์ค่อนข้างดี สหก้อนให้เห็นว่าผู้สำเร็จการศึกษาได้เห็นคุณค่าของตนเองและรับรู้ในทางที่ดี ส่วนหนึ่งอาจเป็นเพราะการเรียนการสอนในหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต มีเนื้อหาในรายวิชาต่างๆ ที่จะช่วยให้ผู้สำเร็จการศึกษาได้พัฒนาบุคลิกภาพ และจริยธรรมแห่งวิชาชีพ เช่น นิเทศวิชาชีพและจริยศาสตร์ทางการพยาบาล ศาสนา เบรียณเทียน กลุ่มสัมพันธ์ เป็นต้น และแม้ว่าผู้บังคับบัญชาจะประเมินโดยให้คะแนนเฉลี่ยน้อยกว่าผู้สำเร็จการศึกษาประเมินตนเอง แต่คะแนนการประเมินจากทั้ง 2 กลุ่ม อยู่ในเกณฑ์ค่อนข้างดี

นอกจากนี้ผู้สำเร็จการศึกษามีความคิดเห็นต่อหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน โดยภาพรวมอยู่ในเกณฑ์ค่อนข้างดี ส่วนในรายข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยสูง 3 อันดับแรก ได้แก่ เป็นสถาบันชั้นนำ มีความเข้มแข็งทางวิชาการ หลักสูตรฯ มีความทันสมัย ตรงกับความต้องการของผู้เรียน และอาจารย์มีความรู้ความสามารถและเป็นตัวอย่างที่ดี แสดงถึงจุดแข็งของหลักสูตรที่มีส่วนก่อให้เกิด

ความรู้สึกในทางที่ดี ความภาคภูมิใจเป็นสิ่งที่ผู้สำเร็จการศึกษาเห็นคุณค่า สมควรสนับสนุนและพัฒนาการรับรู้เรื่องเหล่านี้ยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตามผู้สำเร็จการศึกษาให้ความคิดเห็นว่าหลังทบทวนการเรียนรู้มีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด อาจเนื่องจากภาควิชาพยาบาลศาสตร์เป็นภาควิชาหนึ่ง ในคณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี ซึ่งมีนักศึกษาในคณะจำนวนมากและหลายหลักสูตร รวมทั้งใช้คำรามห้องสมุดของคณะร่วมกัน จึงควรได้มีการตรวจสอบในประเด็นนี้ให้ชัดเจน ว่าเป็นปัญหามากน้อยเพียงใดและหาทางปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้น

สรุปและข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยพบว่าผู้สำเร็จการศึกษามีสมรรถภาพของพยาบาลวิชาชีพอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนลักษณะบุคลิกภาพที่หลักสูตรคาดหวังอยู่ในเกณฑ์ค่อนข้างดี โดยลักษณะบุคลิกภาพด้านความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และการแสดงออกที่สนับสนุนองค์กรวิชาชีพได้คะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุด และคงให้เห็นว่าหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตที่จัดให้มีความสำเร็จระดับหนึ่ง แม้ว่าคุณค่าในรายวิชาหลักการพิสิกส์ ปฏิบัติการพิสิกส์ และแคลคูลัส ที่ผู้สำเร็จการศึกษาประเมินว่ามีคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าวิชาอื่นก็ตาม แต่วิชาเหล่านี้จัดได้ว่าเป็นวิชาที่ช่วยฝึกสติปัญญา ดังนั้นจึงมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. การจัดการศึกษาพยาบาล ควรจัดวิธีการเรียนการสอนทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติโดยให้นักศึกษาได้มีโอกาสเรียนรู้ด้วยตนเอง พัฒนาความสามารถของตนเอง เสริมสร้างลักษณะบุคลิกภาพ และด้านความคิดริเริ่มสร้างสรรค์เพิ่มขึ้น จะส่งผลให้ผู้สำเร็จการศึกษามีสมรรถภาพของพยาบาลวิชาชีพเพิ่มขึ้น

3. การวิจัย

3.1 ความมีการติดตามผู้สำเร็จการศึกษาอย่างต่อเนื่อง ทุก 3-5 ปี เพื่อพัฒนาหลักสูตรให้ก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของสังคมและ เศรษฐกิจ

3.2 ความมีการศึกษาปัจจัยต่างๆ ที่มีผลต่อการเพิ่มสมรรถภาพของพยาบาลวิชาชีพ เช่น คะแนนของการสอบคัดเลือกผ่านทบทวนมหาวิทยาลัย ความต้องการของนักศึกษาต่อการเรียนวิชาชีพพยาบาล เป็นต้น

ผลการศึกษาครั้งนี้สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงหลักสูตร และการจัดการเรียนการสอนได้อย่างเฉพาะเจาะจง

กิจกรรมประจำภาค

ขอขอบคุณคณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดีที่ให้ทุนอุดหนุนการวิจัย และก่อสัมฤทธิ์ต่อไป ที่ได้สละเวลาในการตอบแบบสอบถาม

เอกสารอ้างอิง

1. Stufflebeam DL. An introduction to the PDK book: Educational evaluation and decision making. In Worthen R & Sanders R. (Eds). *Educational evaluation: theory and practice*. Belmont: Wadsworth Publishing, 1973:128-42.
2. สุปานี เสนอดีสัย. การศึกษาติดตามพยาบาลที่สำเร็จ การศึกษาจากหลักสูตรของโรงพยาบาลรามาธิบดี. รายงานวิจัย. กรุงเทพฯ: ภาควิชาพยาบาลศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี, 2518: (อัสดีเนา).
3. สุปานี วินอนร, พรวนวตี พุฒิพนະ และ การณิกา กันตนนท์. การศึกษาติดตามพยาบาลที่สำเร็จการศึกษา จากโรงพยาบาลรามาธิบดี. รามาธิบดีเวชสาร 2530; 10: 54-61.
4. สุกชิรัตน์ พิมพ์, ทัศนา บุญทอง และ วิเชียร ทวีลักษณ์. รายงานวิจัยการติดตามผู้สำเร็จการศึกษาหลักสูตร วิทยาศาสตรบัณฑิต (พยาบาลและพดุงครรภ์) คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล ปีการศึกษา 2525. กรุงเทพฯ: คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัย มหิดล, 2527.
5. นันทนา น้ำฝน และอนุอมรร์ อินทนนท์. การติดตาม ผลผู้สำเร็จการศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต (หลักสูตรปรับปรุง 2531) คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. วารสารพยาบาลสังขola นคrinth 2537; 14(2):14-27.
6. คณะอนุกรรมการศึกษาและวิจัยทางการศึกษาพยาบาล และศูนย์ประสานงานการศึกษาพยาบาล. รายงานวิจัย แนวทางการพัฒนาคุณภาพวิชาชีพ. กรุงเทพฯ: ทบทวนมหาวิทยาลัย, ม.ป.ป.
7. ไพบูลย์ ศินลาภัณ์. การจัดหลักสูตรและการสอนวิชา ที่ฐานทั่วไป ใน สัมนาเชิงวิชาการ อบรมดูความรู้: การจัดการสอนวิชาเพื่อความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ และ การจัดการศึกษาในหมวดวิชาการศึกษาทั่วไป วันที่ 20 กรกฎาคม 2533. สงขลา: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, 2533.
8. วัฒนา ศรีพจนารถ, บุษกร พันธ์เมธากุล, ถนนศรี อินทนนท์ และ กัลยา เบญจวรรณภรณ์. การรับรู้ของ บัณฑิตพยาบาลด้านสมรรถนะเชิงวิชาชีพ เจตคติ และ ปัจจัยที่เกี่ยวข้อง. วารสารพยาบาลสังขลานครินทร์ 2537; 14(2): 1-13.
9. Benner P. From novice to expert: excellence and power in Clinical nursing practice. California: Addison- Wesley Publishing. 1984:186-94.

The evaluation success in of bachelor of nursing science curriculum; nursing department, faculty of medicine, Ramathibodi Hospital

Yuwadee Luecha* R.N., Ed.D

Supanee Sanadisai* R.N., M.S. (Medical Surgical Nursing)

Sangthong Terathongkum**R.N., M.S. (Reproduction & Population Planning)

Abstract The success of the Bachelor of Nursing Science Curriculum, Nursing Department, Faculty of Medicine, Ramathibodi Hospital was assessed based on 'CIPP' model. The contextual and input factors were examined from the curriculum's structure and content. The process evaluation was determined by the graduation feedback on teaching- learning experience. The output component was assessed from the graduates' working status as well as their competency and characteristics in nursing as assessed by themselves and their closed administrator at the point of time that they replied to the questionnaire and at 6 month period after the graduation. The samples were 351 graduates who finished their studies in nursing sciences degree program from Ramathibodi School of Nursing during 1991-1997. Their 363 closed administrators was included in the study as well.

The results showed that 92.3% of the graduates carried on their nursing profession, 72.8% of them satisfied with their work. They perceived great valuable to have such the subjects included in the professional and pre-professional courses. The graduates rated themselves more competent than their closed administrators did ($p<0.001$). Their competency increase statistically from the first 6 months after graduated up until now ($p<.001$). Besides, the graduates and their closed administrator had a difference opinion about their nursing characteristics significantly at $p< .05$. More over, they reflected that the curriculum organized, the teaching strategies, the teacher's ability and the academic environment of the school are in the good level. The results of this study are very useful in improving the curriculum management in the future. Rama Nurs J 2001; 7(1) : 58-72.

Keyword : undergraduate nursing curriculum, curriculum evaluation, curriculum success

* Associate Professor ** Instructor Nursing Department, Faculty of Medicine, Ramathibodi Hospital